PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos
vyriausiosios rinkimų komisijos
2014 m. kovo 21 d. sprendimu Nr. Sp-77

RINKĖJŲ PARAŠŲ PATIKRINIMO METODINIAI NURODYMAI

I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Šie rinkėjų parašų patikrinimo metodiniai nurodymai yra skirti apibendrinti pagal Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimų įstatymą ir Lietuvos Respublikos rinkimų į Europos Parlamentą įstatymą surinktų rinkėjų parašų patikrinimo praktiką, nustatyti vienodą parašų tikrinimo tvarką ir procedūras bei rinkėjų parašų tikrintojų teises ir pareigas. Rinkėjų parašų patikrinimo metodiniai nurodymai yra privalomi Vyriausiosios rinkimų komisijos nariui, Vyriausiosios rinkimų komisijos sekretoriato darbuotojui, rašysenos ekspertui.

2. Vartojamos sąvokos:

2.1. **Rinkėjo parašas** – rinkėjo parašas, skirtas paremti kandidatą (kandidatus) pagal Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimų įstatymą ir Lietuvos Respublikos rinkimų į Europos Parlamentą įstatymą ir apimantis visus rinkėjo parašo elementus (vardą, pavardę, dokumento numerį, gimimo vietą, gyvenamąją vietą, parašą, datą).

2.2. **Parašų rinkėjas** – asmuo, renkantis rinkėjo parašus, atsakingas už surinktų rinkėjų parašų duomenų teisingumą ir teisingą tarnybinės informacijos lauko bei parašų rinkėjo duomenų lauko rinkėjų parašų rinkimo lape užpildymą.

2.3. **Parašų tikrinimo koordinatorius** – Vyriausiosios rinkimų komisijos pirmininko paskirtas Vyriausiosios rinkimų komisijos narys, atsakingas už atitinkamo kandidato ar kandidatų sąrašo parėmimą surinktų rinkėjų parašų patikrinimą, jo organizavimą ir patikrinimo akto pateikimą Vyriausiajai rinkimų komisijai.

2.4. **Parašų tikrintojas** – parašų tikrinimo koordinatoriaus pasitelktas Vyriausiosios rinkimų komisijos narys ar Vyriausiosios rinkimų komisijos sekretoriato darbuotojas, tikrinantys rinkėjų parašus.

2.5. **Rašysenos ekspertas** – Lietuvos teismo ekspertizės centro ekspertas, turintis kvalifikaciją įrodančius dokumentus ir galintis atlikti rinkėjų parašų rašysenos patikrinimą.

2.6. **Parašų tikrinimo procedūros** – skenavimas, duomenų bylos sukūrimas, rinkėjo parašo duomenų teisingumo patikrinimas, rinkėjų parašų analizė, vizualinis patikrinimas, rašysenos eksperto atliekamas patikrinimas.

3. Bylos su rinkėjų parašų rinkimo lapais yra išduodamos pasirašytinai. Prieš pradėdamas parašų patikrinimą, parašų tikrintojas turi būti:

3.1. pasirašęs darbo sutartį (tokios sutarties pasirašyti nereikia Vyriausiosios rinkimų komisijos nariui ar Vyriausiosios rinkimų komisijos sekretoriato darbuotojui);

3.2. pasirašęs pasižadėjimą saugoti asmens duomenų paslaptį, jeigu tokio pasižadėjimo nėra davęs pagal savo einamų pareigų pobūdį, ir

3.3. susipažinęs su rinkėjų parašams taikomais įstatymuose numatytais ir rinkėjų parašų rinkimo lapų formoje įtvirtintais reikalavimais. Su šiais reikalavimais parašų tikrintoją supažindina parašų tikrinimo koordinatorius.

4. Parašų tikrintojui draudžiama:

4.1. perduoti bylą su rinkėjų parašų rinkimo lapais tretiesiems asmenims;

4.2. daryti rinkėjų parašų rinkimo lapų kopijas, išrašus;

4.3. nurašinėti asmens duomenis iš rinkėjų parašų rinkimo lapų.

5. Parašų tikrintojas privalo patikrinti, ar jam perduoti rinkėjų parašai atitinka įstatymų ir rinkėjų parašų rinkimo lapų formos reikalavimus. Tikrindamas parašus, parašų tikrintojas pareigas atlieka kruopščiai ir sąžiningai, laikydamasis objektyvumo ir nešališkumo reikalavimų.

6. Rinkėjų parašų patikrinimui Vyriausioji rinkimų komisija gali pasitelkti rašysenos ekspertus, sudariusius sutartį su Vyriausiąja rinkimų komisija. Dėl rašysenos eksperto dalyvavimo rinkėjų parašų patikrinime sprendžia parašų tikrinimo koordinatorius.

7. Rinkėjų parašų tikrinimo procedūros yra atliekamos tokia seka:

7.1. *rinkėjų parašų rinkimo lapų skenavimas* – rinkėjų parašų rinkimo lapų skenavimą atlieka su Vyriausiąja rinkimų komisija sutartį sudariusi įmonė;

7.2. *duomenų bylos sukūrimas* – rinkėjų parašų rinkimo lapų duomenų bylą sukuria ir pateikia su Vyriausiąja rinkimų komisija sutartį sudariusi įmonė;

7.3. *rinkėjų parašų duomenų teisingumo patikrinimas* – rinkėjų parašų rinkimo lapuose esančių rinkėjų parašus sudarančių duomenų patikrinimas sulyginant juos su Lietuvos Respublikos gyventojų registro duomenimis;

7.4. *rinkėjų parašų duomenų analizė* – rinkėjo parašo duomenų teisingumo patikrinimo duomenų analizė ir apibendrinimas;

7.5. *vizualinis patikrinimas* – parašų tikrintojo atliekamas rinkėjo parašo elementų patikrinimas pagal įstatymų nustatytus ir parašų rinkimo lapų formoje patvirtintus reikalavimus;

7.6. *rašysenos eksperto patikrinimas* – rašysenos eksperto atliekamas rinkėjų parašų ir jų elementų rašysenos patikrinimas.

8. Parašų tikrinimo koordinatorius, suderinęs su parašus tikrinančiais Vyriausiosios rinkimų komisijos nariais, gali nuspręsti, kad išsamus vizualinis ir rašysenos ekspertų patikrinimas

neatliekamas, jeigu surinktų parašų skaičius ir kokybė nekelia jokių abejonių. Tokiu atveju yra atliekamas tik preliminarus vizualinis patikrinimas, kurio tikslas yra nustatyti, ar surinkti rinkėjų parašai yra be akivaizdžių trūkumų ar galimo klastojimo požymių.

II SKYRIUS
RINKĖJŲ PARAŠŲ SKENAVIMAS IR DUOMENŲ BYLOS SUKŪRIMAS

9. Rinkėjų parašų rinkimo lapų skenavimo procedūros tikslas – sukurti elektroninę duomenų bylą, kuri bus naudojama rinkėjo parašo duomenų teisingumo patikrinimo, rinkėjų parašų analizės, vizualinio patikrinimo, rašysenos eksperto patikrinimo procedūrose.

10. Nuskenavus rinkėjų parašų rinkimo lapus, sukuriama elektroninė duomenų byla, kurią sudaro tokie duomenys:

10.1. lapo tipografinis numeris;

10.2. bylos numeris;

10.3. lapo identifikavimo numeris;

10.4. lapo numeris byloje;

10.5. pasirašiusiojo eilės numeris lape;

10.6. žyma apie negaliojantį įrašą (patvirtinantis įrašas dėl asmens su fiziniais trūkumais, sugadintas įrašas ir pan.);

10.7. pasirašiusiojo 3 pirmosios pavardės raidės;

10.8. pasirašiusiojo dokumento numeris;

10.9. pasirašiusiojo gimimo data;

10.10. lauko „Nepildyti“ informacija: žymos 1, 2, 3;

10.11. parašų rinkėjo pavardė;

10.12. parašų rinkėjo vardas;

10.13. parašų rinkėjo asmens tapatybę patvirtinančio dokumento serija ir numeris;

10.14. parašų rinkėjo gyvenamoji vieta.

11. Elektroninėje duomenų byloje esančius duomenis patikrina skenavimą atlikusi įmonė ir perduoda šią bylą Vyriausiajai rinkimų komisijai.

III SKYRIUS
RINKĖJŲ PARAŠŲ DUOMENŲ TEISINGUMO PATIKRINIMAS IR RINKĖJŲ PARAŠŲ DUOMENŲ ANALIZĖ

12. Rinkėjų parašų duomenų teisingumas yra patikrinamas perdavus elektroninės duomenų bylos duomenis Gyventojų registro tarnybai prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, kuri sulygina gautus duomenis su Lietuvos Respublikos gyventojų registre esančiais duomenimis.

Elektroniniu būdu gautų rinkėjų parašų duomenų byla taip pat yra perduodama patikrinimui ta pačia tvarka. Gyventojų registro tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos atlieka duomenų sutikrinimą su Lietuvos Respublikos gyventojų registro duomenų centrine baze. Pagal paso, asmens tapatybės kortelės numerį surandamas asmuo ir įrašas papildomas šiais duomenimis: vardas, pavardė, asmens kodas, gimimo data, mirimo data, dokumento galiojimas (jeigu yra išduotas naujas dokumentas, – išdavimo data), adresas. Gyventojų registro tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos taip pat patikrina tokius duomenis:

12.1. ar pasirašė pilietis, sulaukęs 18 metų;

12.2. ar teisingai nurodyti duomenys;

12.3. ar nėra nurodyti negaliojantys dokumentai;

12.4. kitus duomenis.

13. Atlikusi patikrinimą, Gyventojų registro tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos pateikia atlikto duomenų tyrimo išvadą, kurios rekomenduojama forma yra tokia:

Lauko pavadinimas	Lauko pavadinimas	Galimos reikšmės	Skaičius
Tikrinimas pagal dokumentą: klaidingas dokumentas (KLAIDA_DOK)	Nurodytų asmens dokumentų duomenų GR nėra	BD – nenurodytas dokumentas arba nurodytas dokumentas yra ne 8 simbolių ilgio	
		ID – GR nėra tokios paso serijos arba dokumento numeris prasideda klaidingais simboliais	
		ND – GR tokio dokumento duomenų nėra	
		SD – nurodytas senesnis nei paskutinis išduotas dokumentas	
		Iš viso:	
Tikrinimas pagal gimimo datą (KLAIDA_GIM)	Klaida gimimo datoje	IG – nurodyta gimimo data su neegzistuojančiais gimimo metais, mėnesiais ar dienomis	
		NG – neatitinka GR duomenų pagal nurodytą asmens dokumentą	
		NJ – pasirašė jaunesnis nei 18 metų asmuo (rinkimų dienos datai)	
		Iš viso:	
		BP – iš viso	

Tikrinimas pagal pavardę (KLAIDA_PAV)	Pirmosios 3 pavardės raidės neatitinka GR nurodytos pavardės	BP – kai nurodytas dokumentas ir gimimo data sutampa su GR duomenimis	
Tikrinama, ar asmuo nėra miręs (KLAIDA_MIRĘS)	Asmuo buvo miręs iki parašų rinkimo pradžios (gimimo data ir pavardė atitinka GR)	GM	
Tikrinama, ar nėra pasikartojančių įrašų (DUBLIO_STATUSAS)	Įrašas turi besidubliuojančių įrašų (gimimo data ir pavardė atitinka GR)	DO – pirmas įrašas	
		DD – jo dubliai	
Tikrinami parašų rinkėjo asmens duomenys (NEATITINKA_RINKIKAS)	Pasirašiusiojo už kitą asmenį duomenys neatitinka GR	T	
Iš viso pateikta parašų: ..... Įrašų, kurių duomenys atitinka Gyventojų registro duomenis, yra			

14. Gavusi Lietuvos Respublikos gyventojų registro duomenis, Vyriausioji rinkimų komisija atlieka gautų duomenų analizę ir apibendrinimą ir elektroninę bylą perduoda parašų tikrinimo koordinatoriui.

IV SKYRIUS
VIZUALINIS PATIKRINIMAS IR RAŠYSENOS EKSPERTO PATIKRINIMAS

15. Parašų tikrintojas, atliekantis vizualinį rinkėjų parašų patikrinimą, turi nustatyti, ar įrašai lape atitinka įstatymų ir rinkėjų parašų rinkimo lapų formos reikalavimus. Patikrinimo rezultatus parašų tikrintojas suveda į elektroninę duomenų bylą, išskyrus preliminaraus vizualinio patikrinimo atvejus. Taip pat patikrinimo rezultatai gali būti įrašomi tarnybinės informacijos dešinės pusės tuščiuose laukeliuose rinkėjų parašų rinkimo lapuose. Daryti kitokio pobūdžio įrašus rinkėjų parašų rinkimo lapuose yra draudžiama.

16. Parašų tikrintojas, prieš pradėdamas tikrinti įrašus rinkėjų parašų rinkimo lape, turi patikrinti: ar rinkėjų parašų rinkimo lapas yra nesugadintas ir nustatytos formos: pirmoje lapo pusėje viršutiniame kairiajame kampe yra topografinis spaustuvėje suteiktas lapo numeris, o dešiniame viršutiniame kampe yra nurodyta, kad lapo forma patvirtinta Vyriausiosios rinkimų komisijos 2014 m. vasario 12 d. sprendimu Sp-25 „Dėl rinkėjų parašų rinkimo lapų formų ir pildymo rekomendacijų patvirtinimo“; ar užpildytas tarnybinės informacijos laukas; ar yra

pridėtas taisymo lapas, atitinkantis patvirtintos formos reikalavimus. Jeigu parašų rinkimo lapas yra netinkamos formos, sugadintas, toks rinkėjų parašų rinkimo lapas netikrinamas, o jame esantys rinkėjų parašai neskaičiuojami.

17. Parašų tikrintojas, tikrindamas rinkėjų parašų rinkimo lapus, taip pat patikrina tokius rinkėjų parašų elementus:

17.1. **NE VISI ĮRAŠAI.** Parašų tikrintojas turi patikrinti, ar kiekvienoje eilutėje yra užpildyti visi eilutės įrašai, t. y. ar nurodyta pasirašiusio piliečio pavardė, vardas, paso, asmens tapatybės kortelės numeris (paso numeris: dvi raidės ir šeši skaitmenys, asmens tapatybės kortelės aštuoni skaitmenys), teisę nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje patvirtinančio dokumento numeris (tik rinkimų į Europos Parlamentą atveju), gimimo data (turi būti nurodyta tiksli gimimo data), tikslus gyvenamosios vietos adresas (būtinai turi būti nurodytas miestas, rajonas arba iš lape esančių įrašų galima spręsti, kuriame mieste ar rajone gyvena netikslų adresą įrašęs asmuo), parašas ir pasirašymo data (turi būti nurodyta tiksli pasirašymo data arba iš lape esančių įrašų galima spręsti apie tikslią pasirašymo datą). Jei rasta trūkumų, prie tokių įrašų tarnybinės informacijos dalyje dešinėje pusėje rašomas dvejetas – **2**.

17.2. **ĮRAŠAI „VIENA RANKA“.** Rašysenos ekspertai atlieka patikrinimą, ar visus duomenis rinkėjų parašų rinkimo lape pasirašantis rinkėjas užpildė pats ir pasirašė, ar nėra įrašų, kurie padaryti „viena ranka“, t. y. ar iš rašto galima spręsti, kad įrašus lape, įrašų grupę darė vienas asmuo. Taip pat ieškoma tokių įrašų, kuriuose atskiri įrašo fragmentai surašyti skirtingu raštu, rašymo priemone ir iš kurių galima spręsti, kad eilutėje esantys duomenys buvo prirašyti. Prie tokių įrašų tarnybinės informacijos dalyje dešinėje pusėje rašomas vienetas – **1**. Jeigu rinkėjų parašų patikrinimą pirmiau atlieka parašų tikrintojas, jis gali pieštuku pažymėti tarnybinės informacijos laukelį, kurį turi patikrinti rašysenos ekspertas. Jeigu rinkėjų parašų patikrinimą pirmiau atlieka rašysenos ekspertas, parašų tikrintojui jokių žymų rašysenos eksperto pažymėtuose laukeliuose daryti nereikia.

17.3. **NENURODYTAS PASIRAŠYMO UŽ KITĄ ASMENĮ FAKTAS.** Rinkėjų parašų rinkimo lape yra pavyzdys, kokiu būdu kitas pilietis gali pasirašyti už kitą asmenį, kuris dėl fizinių trūkumų, ligos ar kitokių priežasčių to negali padaryti pats. Parašų tikrintojas turi nustatyti, ar lape yra tokių įrašų, kurių eilės numeris užbrauktas kryžiuku, datos ir parašo stulpeliuose yra užrašas „pasirašo (jo prašymu) už“, ir lapo antroje pusėje patikrinti, kad 2.2 punkte būtų nurodyti tokių įrašų eilės numeriai. Radus trūkumų (esminiu trūkumu nelaikoma įrašo eilės numerio nenurodymas lapo 2.2 punkte), prie tokių įrašų tarnybinės informacijos dalyje dešinėje pusėje rašomas trejetas – **3**.

17.4. **NENURODYTI VISI PARAŠŲ RINKĖJO DUOMENYS.** Tikrinama, ar lapo antroje pusėje, po rinkėjų parašais, yra nurodyta parašų rinkėjo vardas, pavardė, piliečio paso arba

asmens tapatybės kortelės numeris, gyvenamoji vieta ir parašas. Jei nėra nurodyti visi duomenys, tai nurodoma bylos su parašų rinkimo lapais patikrinimo akte.

17.5. **NESUTAMPA NURODYTAS IR FAKTINIS PARAŠŲ SKAIČIUS.** Sutikrinama, ar rinkėjų parašų skaičius sutampa su antroje rinkėjų parašų rinkimo lapo pusėje 1 punkte nurodytu piliečių parašų skaičiumi. Nurodytas parašų skaičius lape ir rastas (suskaičiuotas) faktinis parašų skaičius nurodomi bylos su parašų rinkimo lapais patikrinimo akte.

18. Tarnybinės informacijos laukeliuose „1“, „2“, „3“ pažymėti įrašai yra laikomi neatitinkančiais įstatymo reikalavimų.

19. Parašų tikrinimo koordinatorius, suderinęs su parašus tikrinančiais Vyriausiosios rinkimų komisijos nariais, nusprendžia, ar reikalinga, kad rašysenos ekspertas atliktų patikrinimą. Tokiu atveju tikrinamas bylas su rinkėjų parašų rinkimo lapais jis perduoda rašysenos ekspertams.

V SKYRIUS
BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

20. Parašų tikrintojai, baigę rinkėjų parašų vizualinio patikrinimo procedūras, elektronines duomenų bylas, bylas su rinkėjų parašų rinkimo lapais perduoda parašų tikrinimo koordinatoriui. Parašų tikrinimo koordinatorius surašo atitinkamą kandidatą ar kandidatų sąrašą remiančių rinkėjų parašų patikrinimo aktą. Patikrinimo akte turi būti nurodyta: patikrinimo dalykas, procedūros, patikrinimo rezultatas ir išvada Vyriausiajai rinkimų komisijai – ar surinktas įstatymo reikalavimus atitinkančių rinkėjų parašų skaičius. Patikrinimo aktas turi būti pasirašytas parašų rinkimo koordinatoriaus ir pateiktas Vyriausiajai rinkimų komisijai.

21. Vyriausiosios rinkimų komisijos pirmininkas gali pavesti įvertinti atitinkamą kandidatą ar kandidatų sąrašą remiančių rinkėjų parašų patikrinimo trūkumus, jeigu po išsamaus patikrinimo nustatyta, kad trūksta mažiau kaip 100 atitinkamą kandidatą ar kandidatų sąrašą remiančių rinkėjų parašų, nepažeidžiant įstatymuose nustatytų terminų.

22. Suinteresuoto asmens atstovas gali susipažinti su rinkėjų parašų patikrinimo aktu.

_____